

BUITEN

15^E JAARGANG N^O. 35.

ZATERDAG 27 AUGUSTUS 1921.

DE ROMEINSCHE RUÏNE IN HET PARK VAN SCHÖNBRUNN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

LIEN (8), UIT HET FRANSCH VAN ANDRÉ LICHTENBERGER, VERTAALD DOOR E. A. C. BUNK . . .	BLZ. 410
LUTJE LEEFT NOG, DOOR J. SCHUITEMAKER CZN. . .	411
SCHÖNBRUNN, DOOR MAX EISLER, GEÏLL. . .	409, 412—415
HAAR ZEE-BAD, DOOR JOH. W. BROEDELET . . .	BLZ. 413
SCHOONHEIDSMIDDELEN, DOOR K. L. SCHAMP . . .	415
TOEN DE EERSTE HARING KWAM, DOOR M. C. SIGAL JR., GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 416—418
DE HOOGSTE BERGSPORWEGEN, DOOR PROF. DR. TH. HERZOG, GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 419
HOE DE DIEREN SPREKEN (40), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL . . .	419
SNIJWERK IN DE PUI VAN EEN HUISJE TE MONNIKENDAM, ILLUSTRATIE . . .	420

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

LIEN.

(8) *Uit het Fransch van ANDRÉ LICHTENBERGER.*

IS het een verzoeking, die zij moet weerstaan? Of moet ze een ongeloovige straffen? Hoe dat te weten? Heel eenvoudig. In al haar verzoeken heeft heilige Blandine den goeden God gebeden haar voor te lichten en zij heeft gehandeld naar de ingevingen, die Hij gezonden heeft. Dus zendt Lien een stil gebed op naar den goeden God, terwijl ze uit haar pantoffels stapt en met zorg haar kousen glad trekt. Dat Hij haar voorlichte. Dat, als ze Bertha haar laarzen niet in 't gezicht moet gooien, Hij haar den lust ertoe beneme of een klein wonder verrichte.

Onbewust van 't gevaar, dat haar dreigt, is Bertha opgestaan; met zware stappen, die den vloer doen kraken, loopt ze heen en weer in de kamer. Ze bergt de sponzen, de handdoeken, het nachthemd op en houdt zacht een fransch-duitsche alleenspraak.

Lien bidt met vuur. Ze dwingt zich geen aandacht te schenken aan Bertha's bewegingen, niet ongeduldig te worden over haar monoloog. Ze zal haar gebed geheel afmaken..... Maar 't is moeilijk..... 't Is heel moeilijk.....

„Nu! trekt Mevrouw de Heilige haar laarzen niet aan?”

Als Bertha psycholoog was, zou ze schrikken van de donkere flikkering in Lien's oogen. Maar ze is geen psycholoog. Ze is een Wurtembergsche. Ze heeft geen flauw vermoeden van het drama, dat naast haar afgespeeld wordt, waarvan de verwickeling steeds ernstiger wordt, welks ontkenning nabij is..... Zeer nabij, want nauwelijks heeft Bertha den mond geopend om hoonend te zeggen:

„Je bent een luilak, dat ben je!”

of een bruine laars komt vrij onzacht haar rechterwang streelen en de andere haar kin.

Onder verschillende bedreigingen en hevige, scherpe vermaningen nadert Lien's toilet zijn voltooiing. Maar onder den stroom van verwijten blijft Lien onverstoobar kalm. Ze heeft den goeden God gevraagd haar voor te lichten, eer ze Bertha haar laarzen in 't gezicht wierp. De goede God heeft haar niet gewaarschuwd, Hij heeft niet het kleinste wonder laten gebeuren, er is geen inwendig stemmetje geweest om haar van die daad af te brengen..... Integendeel, nauwelijks

had Lien 't gedaan, of ze voelde zich opgelucht en tevreden. Ze kan zich dus niet vergissen. Wanneer voor den tienden keer Bertha's grove, jammerende stem haar vraagt haar euvel daad te rechtvaardigen, antwoordt Lien dan ook met opgeheven hoofd en duidelijk, zonder eenige verlegenheid:

„Maar, beste Bertha, de goede God heeft het me zelf aangeraden.”

En Bertha is zoo verbijsterd, dat ze geen woord kan zeggen..... Weer een kras staaltje van de brutaliteit van de Fransche meisjes, om in Hildesheim te vertellen.

IX. DE TAND.

Al een paar weken heeft Lien tanden die loszitten. Een vooral, onderaan, vlak van voren, zal er eerstdaags wel uitgaan. Dit verschijnsel geeft Lien zeer verschillende indrukken.

Zeker is zij trotsch weldra heel nieuwe tanden te krijgen, die ze haar heele leven zal houden (tenminste, dat hopen we). Maar ook voelt ze een zekere bezorgdheid afstand te doen van zulke belangrijke fragmenten van haar eigen persoontje. Honderdmaal per dag gaat ze met haar tong langs den scherpen rand, die steeds verder van het tandvleesch wijkt. Honderdmaal voelt ze een huivering, die noch van angst, noch van genoeg ontbloot is.

Vanmorgen was ze alleen in haar kamer aan het spelen. Met een draad gewapend, zou ze een knoop aan een poppenrokje zetten. Moeilijke arbeid, die eindelijk goed volbracht werd. Maar geen schaar om den draad af te knippen. Bertha is er niet. O! Lien zal net doen als zij. Ze neemt den draad tusschen de tanden, geeft een flinken knauw..... Er knelt iets aan haar tandvleesch... Een raar, wrang smaakje in haar mond, en 't is net, of op de punt van haar tong iets als een steentje of suikertje ligt..... De bewuste tand is eruit.

De tand is eruit! Lien neemt hem tusschen haar vingers en bekijkt hem. 't Is een aardig, spierwit tandje met een heel klein lichtrose plekje bij den wortel. Nu Lien het zoo aandachtig bekijkt, dat doode, afgezette stukje van haarzelf, voelt ze 'n ontroering in haar keel opkomen. Misschien zou ze medelijden met zich zelf krijgen, als ze niet plotseling met haar tong het gaatje in haar tandvleesch voelde. Dadelijk gaan haar gedachten een andere richting uit, zij rent naar de spiegelkast en als ze haar ontredderden mond ziet, glimlacht ze van voldoening.

Als Lien een schram of een buil heeft, een puistje op haar neus of iets anders ongerechtigs, is ze altijd verrukt. Ten eerste verandert het haar gezicht, wat altijd leuk is; en dan is het wel aardig Mama en Bertha te hooren jammeren, hetgeen een genot op zichzelf is. Wat zullen ze zuchten en kermen, als ze zien, dat Lien dien voortand mist! Van te voren geniet ze al van die teleurstelling. En bovendien is het heelemaal niet waar, dat haar verminking haar leelijk maakt. Het geeft haar alleen 't aanzien van een oud vrouwtje, dat is alles! En het lijkt net, of ze een scheeven mond heeft, wat heel vreemd is. Als ze met haar vinger aan het tandvleesch komt, zit er een beetje lichtrood bloed aan. En als Lien tegen zich zelf praat, merkt ze, dat ze de S gek uitspreekt en tegen den spiegel gespuwd heeft. Die ontdekking verhoogt haar vreugde. Zoo'n nieuwtje mag niet verborgen blijven. Omdat Bertha op zich laat wachten, zal Lien 't aan Mama gaan vertellen. Ongelukkig genoeg is Mama uit. Maar daar zit Papa tusschen al zijn papieren te werken.

„Papa, ik ben mijn tand kwijt.”

Het is merkwaardig, dat Papa, die voor een knap mensch doorgaat, zoolang nodig heeft om een massa zeer gewichtige gebeurtenissen uit het leven naar waarde te schatten. Er zijn oogenblikken, dat men hem — alle respect op zij geschoven — gewoon dom zou vinden. Zoo vergenoegt hij zich nu bij de groote gebeurtenis, die hem meegedeeld wordt, niets anders te zeggen dan: „Zoo, zoo!”, met een verstrooid gezicht te glimlachen en goedig op Lien's haar te kloppen.

Maar zoo gemakkelijk komt hij er niet af. Hij moet naar het tandvleesch kijken en dan naar den tand zelf. Hij verwaardigt zich wat meer belangstelling te toonen, vraagt of het gebloed heeft. Lien vertelt, dat ze haar mond vol bloed gehad heeft. Vreeselijk. Papa lacht. Lien ook en om hem een bijzonder bewijs van haar sympathie te geven, zegt ze:

„Papa, u mag mijn tand hebben.”

Papa beheerscht zorgvuldig de ontroering, die hij moet gevoelen. Hij bedankt, omhelst z'n dochtertje en verdiept zich weer in z'n boeken.

Als Mama thuis komt en ze nauwelijks het tuinhek binnen is, snelt Lien haar tegemoet. Een stortvloed van woorden en gebaren brengt haar op de hoogte. Mama uit een kreet, onstelt, onderzoekt de kaak van haar dochtertje, betuigt tot haar groote vreugde een buitengewone spijt..... Dan vraagt ze den tand te zien. Papa, die aandachtig z'n rozestruiken bekijkt, wordt verzocht hem te vertoonen. Hij zoekt in zijn vestzak, in een anderen, in z'n jaszakken.

„Ach, ik ben hem kwijt. 't Was een snijtandje.”

En hij bukt zich om een slak op te rapen.

Maar Mama broemt duchtig op hem. Lien niet, omdat ze niet spreken kan van verontwaardiging: zij barst alleen in snikken uit. Papa vraagt, zeer uit het veld geslagen, een uitlegging, probeert zich te rechtvaardigen. Na eenige seconden moet hij zich wel schuldig verklaren. Want tegen Lien's rede-neering valt niets in te brengen. Ze heeft altijd terecht haar persoontje als iets kostbaars beschouwd; volgens de rekenkunde zijn dus ook de deelen van haar persoon even kostbaar. Zoodat Papa met het verliezen van den tand, die hem toevertrouwd was, z'n dochter een beleedigende geringschatting heeft betoond; 't is erger dan een beleediging, 't is harteloosheid.

Mama tracht haar dochtertje te troosten, maar 't is duidelijk te zien, dat zij ongeveer van 't zelfde gevoelen is. Ze werpt Papa verwijtende blikken toe, die dezen zeer ter harte gaan. Gevoel en logica veroordeelen hem in gelijke mate. Hij voelt 't als z'n plicht zich te doen vergeven, gaat op een rieten stoel zitten, trekt Lien op z'n knieën en tot schadeloosstelling voor haar tand belooft hij haar een kwartje.

„Een nieuw?”

Hij heeft juist een fonkelnieuw. Lien jubelt, smooit hem in een omhelzing, springt op z'n buik en roept:

„Ik zou vandaag wel al m'n tanden willen verliezen om een milliard kwartjes te krijgen.”

X. DE VERKLEEDPARTIJ.

„Kijk eens naar me, Mama.”

Met stralend gezicht laat Lien zich door haar moeder bewonderen. Over haar rok heeft ze een sluier van vergeelde tulle, die de sporen draagt lange jaren een kristallen armkroon beveiligd te hebben tegen vliegenvuil. Ze heeft een ouderwetschen halsdoek, rood met groen, gekruist over haar schouders. Een zwarte kwast van een ouden fauteuil en een tuiltje roode geranium zijn in haar haren gestoken. Met de eene hand zwaait ze een kapotte tamboerijn, met de andere een paar castagnetten, die Mama onlangs van een cotillon heeft meegebracht. En op triomfantelijken toon zegt ze:

„Ik ben de Spaansche danseres Carmen.”

Zich verkleeden is een van Lien's grootste verrukkingen en het beste middel om haar zoet te houden is wat oude plunje tot haar beschikking te stellen: ze kan uren doorbrengen met er zich mee toe te takelen en te pronken.

In dit genoegen speelt zeker coquetterie een rol: hoe zou ze moe kunnen worden in een spiegel haar aardig figuurtje onder den tooi te aanschouwen? Maar wees ervan overtuigd dat, terwijl ze zich opschikt met versleten doeken of verschooten zijde, en al wat het huis oplevert aan afgedankte lappen, zij aan een edeler neiging gehoorzaamt, die meer verdient door den verstandigen mensch opgemerkt te worden.

Het is nog niet lang geleden, dat kleine Lientje uit de onzekerheid der allereerste jeugd ontwaakt is en dat ze meer bewust geworden is en van zich zelf en van wat niet zijzelf is: het heeal. En zeker, van 't begin af aan scheen van deze beide deelen, die de wereld vormen, het eerste haar ongetwijfeld het belangwekkendst. Maar daar ze ook met het laatste in aanraking kwam, kon zij niet geheel zonder belangstelling daarvoor blijven. Lien heeft zich dus vertrouwd gemaakt met de wereld, die zich over 't algemeen aan haar geopenbaard heeft als een aangenaam aanhangsel van haar eigen-ik. Zij bestaat hoofdzakelijk om haar afleiding te bezorgen, haar met nieuwe indrukken te verrijken: als een groote tooverlantaren, die meestal aardige platen geeft.

Hoezeer Lien zich ook op haar gemak voelt tegenover de schepping en hoe weinig vatbaar ze ook is voor de onrust van de verborgenheden, is zij toch niet geheel vrijgebleven van verwarde indrukken, die den mensch, die geheel alleen staat in de wijde wereld, overvallen. Op sommige oogenblikken heeft ze gezien, dat de tooverlantaarn niet voor haar alleen werd vertoond. Door te stooten tegen meubels en zich aan dorens te prikken, heeft zij het vijandige der dingen leeren kennen. Bij

't vallen van den avond, tijden den storm, die loeit, heeft zij bij intuïtie geheime, onvermijdelijke machten rondom zich heen gevoeld. Ze heeft zich heel klein gevoeld tegenover de Oneindigheid des hemels of de enorme, ruischende massa der golven.

Maar Lien's natuur is niet geneigd zich op den achtergrond te houden en in zichzelf te keeren. Als de wereld vijandig is, dan moet die dat zelf maar weten. Die zal met eengevaarlijken tegenstander te doen hebben. Al in haar jongste jaren deelde ze flinke klappen uit aan de hoeken der tafel, die haar pijn gedaan hadden. Braamstruiken, die haar schramden, werden onmeedoogend van hun dorens ontdaan. Als de donder rolt, scheldt ze hem uit en als de zee haar schuim naar haar toe zendt, gooit ze haar met steenen. Men hekelt haar eigenwaan, haar geest tot verzet en tirannie. Maar het zijn slechts de uitingen van Lien's rechtvaardige neiging haar ik te ontwikkelen, haar plaatsje in de zon te veroveren, de vijandelijke of zelfstandige machten te onderwerpen, haar persoonlijkheid tegenover menschen en dingen te verrijken en te verzekeren.

En zij voldoet aan dezelfde behoefte, als ze aan haar werkelijk ik andere denkbeeldige persoonlijkheden toevoegt, die een groter deel van de wereld aan haar voeten leggen. Lien te zijn is iets zeer belangrijks. Maar Spaansche danseres te worden door middel van een gazen sluier, Robinson door een oude parasol, een Arabier, dank zij een beddelaken, Jeanne d'Arc door een blikken emmer op je hoofd te zetten of Karel de Groote door een kroon van verguld papier, dat verwijdt het hart en versterkt het zelfvertrouwen. Lach om Lien's dwaze fantaziën, lach om haar bovenmatige eierzucht en haar onbeschaamde ingebeeldheid: als ge minder kortzichtig waart zoudt ge de zuiverheid en de kracht van haar karakter bewonderen en uw spottend staken, haar den flinken moed, waarmee zij den levensstrijd dapper aanvaardt, benijden.

En als Bobby zich met tegenzin onttrekt aan de pogingen van zijn zusje hem te laten deelnemen aan haar gedaanteverwisselingen, geeft hij daarmee blijk en van zijn aangeboren bloohartigheid en van den onvoldoenden graad van zijn ontwikkeling. Bobby heeft nog maar kort de duisternis van het onbewuste verlaten. Sommige hoeken van zijn ziel zijn nog in nevel gehuld. De wereld is voor hem duister, onmetelijk en vol hinderlagen. Hij is maar nauwelijks een klein ikje, dat behoefte heeft zich te concentreeren. En dat is de reden waarom hij bevangen wordt door een grooten angst, als vreeselijke gedaanteverwisselingen dreigen hem voor zich zelf te verbergen, zijn onzekerheid omtrent zijn werkelijke rol in de wereld vergrooten zijn persoonlijkheid, die zich nauwelijks gevormd heeft, duister maken en vervagen door lastige requisieten.

Hij is dus volkomen logisch en gehoorzaamt aan de meest gerechtvaardigde ingevingen van zijn instinct, als hij tranen met tuiten stort onder zijn stierenvechtersmuts en de sjerp waarmee Lien hem heeft toetakeld. En Lien is niet minder in haar recht, als ze door haar sprongen, haar tamboerijn en haar castagnetten haar wil en haar talent openbaart om haar terrein op deze planeet af te bakenen.

(Wordt vervolgd).

LUTJE LEEFT NOG!

Deze uitdrukking wordt gebezigd in Noord-Holland, als iemand wil te kennen geven, dat hij van een ziekte hersteld is of aan een gevaar is ontsnapt. Het is, volgens Prof. Schrijnen 1), een zeer oude volksuitdrukking, die in verband staat met 'n spelletje. Het spelletje was vroeger zeer algemeen verspreid.

'n Glimmende houtspaen ging van hand tot hand. Hij, in wiens hand de laatste vonk uitstierf, had het spel verloren. Hij moest een pand geven of op „Lutjes welvaart drinken”, of de een of andere boete betalen. In België heette het (of heet nog): *Djilleke leeft nog*, of *Gilleke leeft nog*, of *Zilleke leeft langst*. In Limburg: *Vonkje leeft nog*. In het Duitsch: *Der Kleine lebt noch*, of: *Stirbt der Fuchs, so gilt der Balg* (huid). Het Brunswijksche is als het Noord-Nederlandsche ongeveer: *Lutche funke lewet noch*. Ook in het Fransch komt deze volksuitdrukking in verband met het spelletje voor: *Petit homme vit encore*; in het Provençaalsch: *Mounet-viout*. In Spanje en Engeland is het spel evenzoo bekend. Ja zelfs in Siberië. Daar gaat 'n brandend hout van hand tot hand. Wie het laat uitgaan, moet 'n dans uitvoeren.

J. SGHUITEMAKER Cz.

1) Nederl. Volkskunde.

De naar den tuin gekeerde gevel van het slot is met de er voor liggende ruimte even zoo in harmonie gebracht als de voorgevel met de zijne. De architectonische vormen zijn hier rustiger, de geleding treedt terug tegenover de vlakwerking. De zijvleugels springen slechts weinig naar voren, ook de middenrisaliet is hier niet door halfzuilen, maar slechts door pilasters verdeeld, en zijdelings afgerond; in de benedenverdieping zijn in plaats van vensters smalle deuren aangebracht — alles streeft naar een nauwer verbinding met den tuin. De witgepleisterde muren en de groene vensterluiken komen het koloriet van het landschap halverwege te gemoet.

De tuin, een schepping van den Hollander Adriaan van Steckhoven, houdt ongeveer het midden tusschen Le Notre's kunst en den Engelschen parkaanleg. Het losse van het landschap wordt wel door een netwerk van breede lanen tusschen hooge taxuswanden streng gestyleerd, maar dat geschiedt reeds zóó, dat de landschapselementen boven de architectonische de overhand behouden. Van het slot uit stijgen breede terrassen met ruischende watervallen op naar de gloriëtte. Aan de zoomen en in de nissen der gesnoeide boomen, tusschen hun donkergroen en hun dichte schaduwmassa's, staan, schemerig verlicht, luchtige beelden, belichamingen van denkbeelden en indrukken, die 1775—1780 onder leiding van Wilhelm Bayer ontstonden. En in een afgelegen hoek verrijst, door bovengenoemden Hohenberg opgericht, de bedriegelijke nabootsing van een „Romeinschen bouwval", overwoekerd door „wilden" plantengroei, door tuinmanskunst hier aangebracht. (Zie de voorplaat).

In het park van Schönbrunn gaat de barok over in classicisme, het classicisme in de romantiek.

Aan het van zijn barokke fundamenten langzamerhand in de strengere classicistische vormen overgaande uiterlijk van het gebouw komt het inwendige als zuiver rococo met speelse bevalligheid te gemoet. Hier verdwijnt de architectuur onder de versiering. De paneel- en plafondversieringen, het rand- en bladwerk, de rocaille en schelpornamentiek, de cartouches en bloemenguirlandes overdekken de wanden, vergulde lijsten, golvende randen en sierlijk „kraakbeen"-werk leiden met zachte bogen naar de plafonds. Muur en plafond, kracht en last worden door sieraad overdekt, verborgen en in vloeiende, sprankelende schilderachtige beweging gebracht. Maar zooals elk vertrek op zichzelf met zijn meubelen en aankleding, met zijn kachels en voorwerpen voor de verlichting, een goed harmonieerende eenheid vormt, zoo wordt ook het geheel — trots zijn verschillende oorsprong — gedragen door één levensvollen trek, waarin een edele smaak, een feestelijke vroolijkheid en een uitgelaten phantasie te samenkomen op de bekoorlijkste manier, die men zich denken kan.

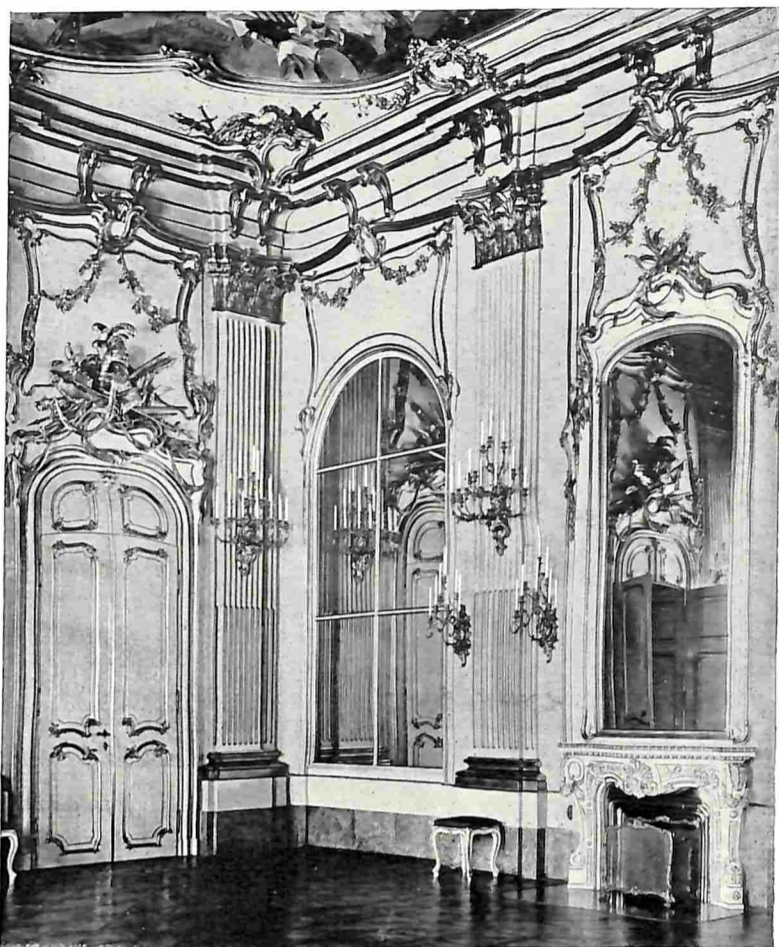
(Slot volgt).

M. E.

HAAR ZEE-BAD.

NU moest ze alleen nog maar een enkel kleedingstuk uitdoen, in 'r badpakje stappen en ze kon de zee in. In de benauwdheid van 't broeiheete kamertje, dat als 'n serre door de egaal laaiende zon bestoofd werd, had ze 'n gevoel, alsof ze gekookt werd, zoodat ze, niettegenstaande 'r vrees voor de nieuwigheid, verlangde naar de frischheid van buiten. Zoodra ze dan ook 't waterkostuumpje om 'r leden had, aarzelde ze niet langer, duwde met durf 't deurtje open en zette 'r voet op de eerste tree.

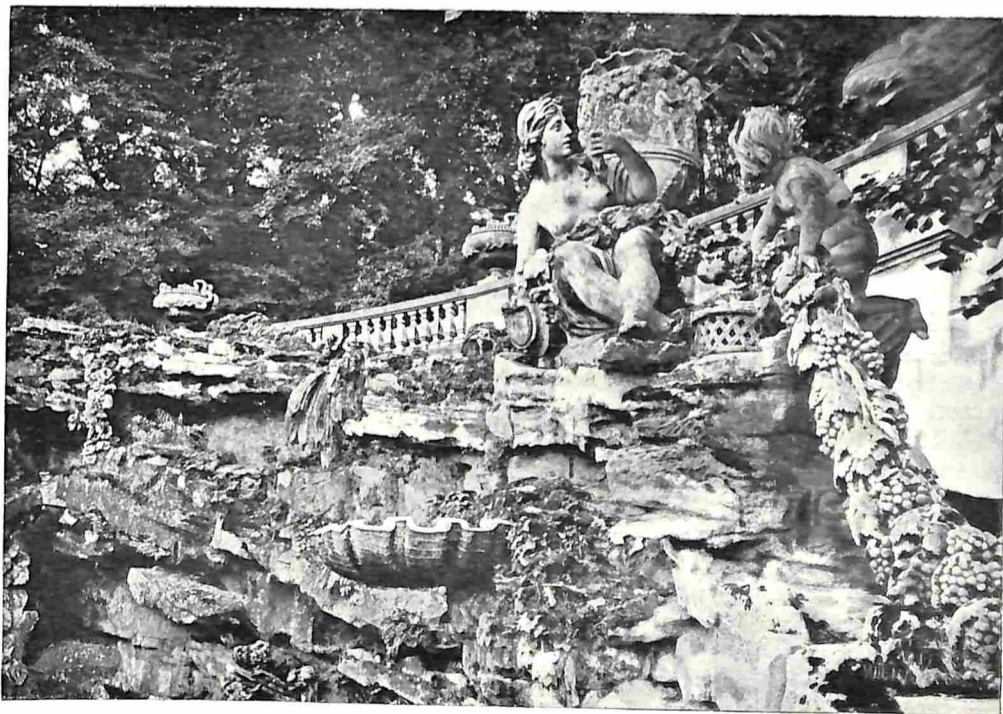
'n Allervreemdste gewaarwording beving 'r. Zooals ze daar stond, vlak voor die oneindigheid van lucht en water, welke haar als met 'n verlokkelijk geweld scheen te bedreigen, kwam 't haar 'n oogenblik voor, als moest ze 'n heldendaad verrichten met dat gaan-in-zee. Zelfs dacht ze er 'n moment over, terug te treden, doch, zich schamend voor 't effect, dat die lafhartigheid zou maken, liep ze vrij snel de paar trapjes af — wat was dat 'n gek gevoel met je bloote voeten! — en maar niet willende zien, dat ze zoowel in zee als aan 't strand naar 'r keken, deed ze den grooten waag.

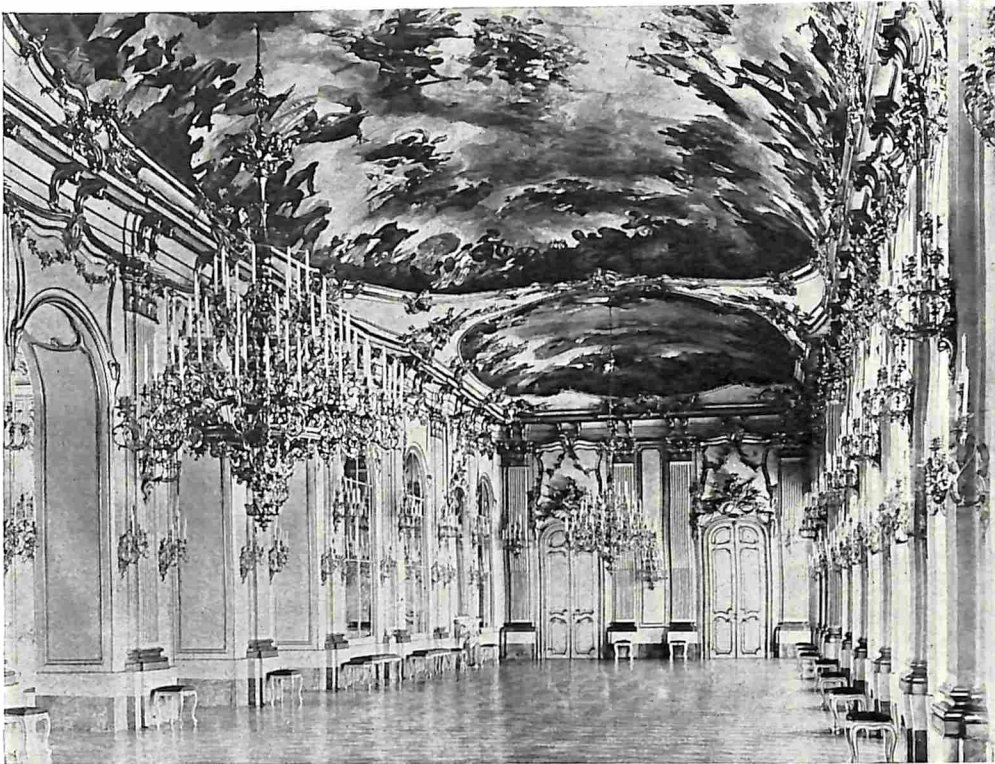
HOEKJE VAN DE SPIEGELZAAL IN SCHÖNBRUNN.

Het was de eerste maal, dat ze 'n bad nam in de zilte wateren, Pauline. Ze had er lang naar verlangd, veel van gehoord, dat het 'n heerlijkheid was. Nu kon ze zelf ondervinden. Met rappe stapjes, om zoo gauw mogelijk onder te zijn, trad ze de sterk-ruischende kabbeling tegen, maakte onder 't loopen, gelijk ze dikwijls had afgezien, 'r hals nat zoover mogelijk, en toen ze voor 'r eigen gevoel al 'n diep eind in zee was, zette ze zich neer, er vooral op bedacht, toch minstens 't hoofd boven te houden. Doch ze zat nog haast vlak aan 't strand! 'r Middel kwam niet eens onder en beschaamd, dat ze zich zoo te kijk gaf aan 't gapend publiek, duwde ze zich langzaam naar achter, schuivend over den grond, meer en meer de groote geheimzinnigheid tegemoet van 't bruisende nat, dat ergens, in onbereikbare verte, z'n wellen moest hebben, afgrond-diep, onnaspeurbaar. Toen ze eindelijk kon zeggen, dat ze iets van golfslag merkte, bleef ze zitten, vol van 'n ongekend gevoel.

Het was 'n weelde, zoo'n zeebad. Ze sloegen zachtjes tegen je

DÉTAIL VAN EEN FONTEIN IN HET PARK VAN SCHÖNBRUNN.

DE GROOTE GALERIJZAAL IN SCHÖNBRUNN.

aan, de groote wateren, wiegden je, koesterden je, streelden je. En de zee nam je op en zette je weer neer, en er was altijd ruisching, bruising, klater-geweld. Je waagde je wat verder en 'n breede golf sloeg tegen je rug, dat je iets naar voren duikelde, ontzet door die reuzige kracht. En je lachte er om en voelde je lekker en, na de groote oneindigheid nog 'n meter of zoo tegemoet te zijn gegaan, steunde je, 't gezicht naar boven, op je ellebogen, hield je voeten van den grond, zoodat je 'n gevoel had van drijven en in zachte schommeling door de groot baren gecajoleerd werd als 't sloopje door frisschen windstoot. De onmetelijkheid nam je op in haar moederlijke armen en je gaf je over in groot vertrouwen.

Pauline was gelukkig. Nu had ze eindelijk eens dat weeldegevoel, waarnaar ze altijd verlangd had. De wereld kwam 'r thans als 'n onleegbre gelukskelk voor, waaraan ze maar te nippen had om zalig te zijn.

Krachtig voelde ze 't bloed door 'r lichaam stroomen, 'r spieren spanden zich en 'n wijde lach zonnigde 'r gelaat.

Wat was 't leven mooi! Met 'n tragen ruk, omdat ze al wat moe was, stond ze op eens recht op, Pauline, den blauwen hemel boven zich, den horizont in 't verschiep. Heerlijk was de wereld. Toen, 'n tel, juichte 't wild in haar en, in 'n drang van overmoed, wierp ze zich in zee, zich, wijl ze niet zwemmen kon, grabbel-rolleduikelend voortbewegend, proestend en snakkend naar adem, tot ze enkel nog maar 't hoofd en de schouders boven had. Zoo bleef ze turen naar 't strand.

Wat was 't 'n klein menschengewoel daar!

Ze sloot de oogen half, Pauline, en gevoelde zich 'n oogenblik diep melancholiek. 't Naderen van meerdere baadsters en baders gaf 'r dan 'n afleiding, deed 'r opzien met nieuwsgierigheid.

Ze had er geen spijt van, dat ze in de *bains mixtes* was gegaan. In 't eerst had ze 't als een heele meisjesdurf beschouwd, 'n groote brutaliteit, om zoo maar tusschen mannen in 't water te loopen. Doch daar ze in den trein ook nooit dames-coupé nam, enkel omdat ze 't daar meest zoo criant vervelend vond, had ze koppig aan 'r eigen plan vastgehouden, in de gemengde baden te gaan, óók wijl 't haar lichtelijk pikant, excentriek, zoo'n beetje buitenlandsch-achtig voorkwam.

Want, al viel 't op zoo'n oogenblik moeilijk te bekennen, ze was heusch geen steekje meer dan 'n eenvoudig, zij 't knap kameniertje, buiten betrekking. Nu echter, in die grootscheit van lucht en water, welke je zoo'n veel ruimer blik op de dingen gaf dan anders, keek ze de mannen kalm tegemoet, die 'r met korte, koddige sprongetjes of met lange sleppassen tegentraden. Eindelijk, met iets van spijt, besloot ze, de koestering van 't water weer te verlaten voor den gewonen, beganen grond. Met 'n lammig gevoel in 'r leden, alsof ze met iemand aan 't vechten was geweest, sjok-slenterde ze naar de koetsjes terug, die met hun vroolijk lichtgroen de eentonige strandkleur wat braken. 't Was 'n vermoeiend werkje, dat baden!

Vlak voor de wagentjes had ze 'n aarzeling. Welk nummer was ook weer 't hare? Daar net waren er maar twee koetsjes, nu zes. Dat scheelde heel wat. Ze herinnerde zich 'n 1 en 'n 3, dus dat nummer 31 zou wel goed zijn. Loom vatte ze de leuning aan, die naar 't deurtje boven leidde, en met 'n zwaarte in 'r beenen, alsof ze gebroken waren, stapte ze 't broeihokje weer binnen. 't Was er heet, om neer te vallen. Doch zoo dadelijk voelde ze dat niet in haar eigenaardigen toestand van zachte gebeuktheid. Zwaar ademend zette ze zich, even te bekomen. 'n Schok deed 'r dan weer opstaan — 't koetsje schudde-rolde uit zee! — en als ontwaakt wilde ze nu maar weer zoo gauw mogelijk buiten in de zon promeeneeren. 't Kletsnatte badcostuum klefde ze neer en terwijl ze zich met zorg droogde, deed ze opeens 'n ontdekking, welke 'r, met den handdoek onbeweeglijk aan 'r knie, sprakeloos deed staan. Wier kleeren hingen daar aan 't beschot?

Hemel, ze moest in 'n verkeerd koetsje gestapt zijn! Wat nu? Als ze nog als baadster gekleed was.... Doch ook dat had niet geholpen, omdat ze immers niet door de menschen heen kon! Iemand roepen, ging evenmin. Wel tikte ze 'n

oogenblik wanhopig aan 't deurtje, of iemand 't hooren zou, maar 't was de roepende in de woestijn. Daarbij, wat had 't geholpen? 't Was 'n rare geschiedenis.

Toen vatte Pauline 't geval van de komische zijde op. 'r Weeldegevoel van daarnet in 't bad kon zich nu continueeren, waar ze onverwachts over zulk 'n uitgezochte garderobe beschikte. Of 't passen zou? Zoo op 't oog leek alles wel voor 'r gemaakt. Zelfs de schoentjes, die aan 'n klein voetje toebehoorden, konden voor haar geleverd zijn. En ze begon wijl 't moest zich met 'n anders veeren te tooien.

Langzaam kleepte ze zich aan, er maar niet aan denkend, hoe dat straks afloopen moest. Ze dacht na. Zou ze weer gauw 'n goeie betrekking hebben? 't Werd tijd, want 'r spaarduitjes raakten op!

't Scheen 'n rijk dametje te zijn, in wier koetsje ze nu was. t Beelderige horloge, dat aan 'n gouden armband zat, frappeerde haar. 't Moest toch heerlijk wezen, rijk te zijn. Zij had maar zoo'n zilver dingske. Ach, ach, geld was 't groote geluk. Maar als je 't niet had, hoe kwam je er aan? Daar maar niet over tobben!

Ziezoo, nu was ze klaar. Alleen nog maar 't hoedje op en.... 't was een pronkje! Je kon wel zien, dat 't draagstertje bepaald tot de echte *chic* moest behooren. Hoe stond 't háár? 't Spiegeltje, wat verweerd, te klein en scheef hangend, gaf maar 'n vaag beeld van 't bepronkte kopje, maar best zag ze, Pauline, hoe aardig 't juweeltje 'r maakte en ze voelde iets van jaloezie en pijn, dat ze 't straks weer moest afstaan. Nu nog 't parasolletje daar in den hoek. Ze bekeek zichzelf nog eens, voor zoover ze kon. Zag ze er nu niet uit als een heusche prinses? Ach ja, de kleeren deden alles.

Op 't strand had ze 'n gewaarwording, als behoorde ze tot een of andere expositie, waar ze 'n eersten prijs behaald had. Werd ze niet door alle menschen betuurd? Geen wonder, als je zoo uitgedost voor den dag kwam en daarbij knap was! Nu moest er maar meteen 'n jonker komen, die 'r schaakte. Dan was ze voor goed gelukkig. Ze lachte droomerig, zacht drentelend, in 'n houding die 'r goed stond, in dichte nabijheid van de koetsjes, benieuwd hoe 't afloopen zou.

„Edith!” klonk 't achter haar. Ze wendde zich onwillekeurig half om en stond vlak voor 'n jongen man, die 'r blijkbaar juist iets zeggen wou. Doch plots keek-ie met de grootste verbazing en stokte. Nu moet 't komen, dacht Pauline. Ze beefde lichtelijk, kleurde en, waarlijk, daar zag ze zich zelve op zich afkomen, althans 'n persoontje, dat veel van 'r had en precies gekleed was zooals zij, vóór ze 'n bad nam. Ze schudde van den lach, dat lieve dametje, klapte in de handen en, om den jongen man heendraaiend, die niet wist, hoe ie 't had, kon ze eerst niet uit 'r woorden komen. Dan, met 'n schoone *révérance* voor Pauline, terwijl ze 'n half-verfrommelden brief uit haar zak haalde, zei ze met 'n lieve stem, waarin 'n weinig spot en echte pret door elkaar klonken: „Freule, gehoord

hebbende, dat u over twee weken in 't huwelijk treedt en alsdan een geschikte kamenier zoekt, ben ik zoo vrij, mij bij u aan te bevelen. Mijn naam is Pauline Haarst, ik ben drie-entwintig-jaar oud. Ik was de laatste maal in betrekking bij Mevrouw Palhorst van Holband, die mij de beste getuigen gaf. U zult waarschijnlijk over mij tevreden zijn." Hier stopte 't dametje, gierend van plezier. De jonge man, die er gaandeweg achter kwam, wat er eigenlijk gebeurd was, lachte mee en Pauline, niet wetend hoe ze zich houden moest, keek verlegen. 't Was dan ook 'n allermalste situatie.

Zes weken later, na de huwelijksreis van 't paar, had ze, dank zij 't avontuur in 't koetsje en haar sollicitatie, die toen toevalligerwijs in zoo goede handen was gekomen, 'n uitstekende betrekking als kamenier op 't Kanaal. Het huis, waar ze was, droeg 't nummer 13, even als 't koetsje, waaraan ze eens 'r kleeren had toevertrouwd. Doch dat nummer onthield ze goed. Nooit belde ze aan op No. 31. Men stoot zich geen tweemaal aan denzelfden steen.

JOH. W. BROEDELET.

SCHOONHEIDSMIDDELEN.

DOOR alle eeuwen heen heeft de gewoonte bestaan door verschillende schoonheidsmiddelen de gelaatskleur op te halen of bij te werken. Deze middelen zijn bekend onder den algemeenen naam van blanketsel. Maar het diende ook wel eens om kleine gebrekes weg te werken of onzichtbaar te maken zooals de Fransche definitie van het woord „fard", dat blanketsel beteekent, luidt: „qu'on applique sur la peau pour rehausser l'éclat ou en dissimuler les défauts". Toch was niet alles goed te maken en kwam de leeftijd, waarop het blanketsel geen invloed meer had, zooals La Fontaine zegt:

Les fards ne peuvent faire
Que l'on échappe au temps.

Op een andere plaats lezen we: „un courage factice et mal assuré n'est en réalité que le fard de la peur", wat geen compliment is aan 't adres van wie zich blanketteerden

Dat men zich al vroeg met die kunstbewerking bezighield bleek me ook uit een strophisch gedicht van Gielis van Molhem*) en Heinric uit de 12e of 13e eeuw, waarin ik las „dat si int craem dan coept blanket ende doet hare wangen wriven" en in de Dietsche Warande: „die lieren, daar men blanket op smierde".

De toilettrommel bevatte verscheidene mengsels voor wangen, lippen, wenkbrauwen, ja zelfs voor de aderen, terwijl de nagels weer op een bijzondere manier werden behandeld, waarvoor de Romeinsche vrouwen vooral veel zorg droegen.

Voor blanketsel werd gewoonlijk stijfjel, rijst- of amandelmeel gebruikt, of wel zinkoxyde vermengd met bismuthchlorid, waardoor het z.g. „blanc d'Espagne" werd verkregen.

Voor wangen en lippen nam men een verdunde oplossing van carmin in salmiak en rozenwater. Ook wel werden de wangen om een lichter tint te verkrijgen, ingewreven met het roode Schminckpapier of „rouge d'Espagne". De wenkbrauwen werden aangestreeken met een zeker zwartsel, „à base de noir de fumée", en de aderen met een mengsel van talk- of speksteenpoeder en Berlijnsch blauw opgehaald. Deze bewerking vereischte veel tact en bijzondere vaardigheid. Uitvoerig worden nog tal van schoonheidsmiddelen beschreven in het werk van Altmann: „die Maske des Schauspielers, praktische Anleitung sich zu schminken", (Berlin 1896). Ze zijn alle gebaseerd op de motieven, die ik hierboven heb aangestipt. Voor den tooneelspeler is de Schminck even onmisbaar als de grime,

*) Waarschijnlijk een monnik uit de abdij Aflighem bij Molhem, misschien zijn geboorteplaats. Hij zette de 96 eerste strophes van een gedicht van den „rinclus", reclus of kluisenaar, uit het Fransch over. Zekere Heinric vertaalde de volgende 25 strophes. De vertaling dagteekent uit de 12e of 13e eeuw; het werk zelf moet dus nog ouder zijn en levert het bewijs, dat men zich toen reeds van blanketsel bediende.

hetgeen tot op zekere hoogte zoowat hetzelfde is. Toch dacht ik onwillekeurig aan een geval, waarbij dit niet noodig bleek, aan den grooten Franschen tooneelspeler Michel Baron van de troep van Molière, van wien gezegd werd:

On vit, par un effet contraire,
Son front pâlier d' horreur et rougir de colère.

Dit effect zou hij niet hebben kunnen bereiken, als hij zijn voorhoofd met carmin had ingewreven.

Nu wij ons in den tijd van Molière hebben verplaatst, komen we als vanzelf tot een der grilligste gelaatsbewerkingen uit die dagen: de moesjes, een verbastering van het Fransche woord „mouche", vlieg, waarmede het gelaat werd beplakt. De moesjes zijn waarschijnlijk van Italiaansche afkomst; ze komen in Frankrijk het eerst voor in den tijd van Hendrik IV en hebben een groote vlucht genomen onder Lodewijk XV, waarna ze ook naar ons land zijn overgevlogen. Hoe zou men toch aan die zonderlinge gelaatsbepleistering gekomen zijn? Niemand weet het. Een moedervlekje staat soms niet onaardig en zoo het de schoonheid al niet verhoogt, is het in elk geval een attractie; misschien heeft dit wel aanleiding gegeven om die moedervlekjes na te bootsen in den vorm van kleine pleistertjes. Hoe het zij, er werd veel werk van gemaakt. Ze waren rond of langwerpig en stelden allerlei figuurtjes voor, zooals paardjes, maan, sterren, sleden, wagens, honden, vogels, nooit een bloem. Ze werden aangebracht: twee boven het linkeroog en een boven het rechteroog en verder op wangen en kin. Dat ze tot het toilet behoorden, lezen wij o. a. in de fabel van La Fontaine: „La mouche et la fourmi", waar de „mouche" zegt:

Je rehausse d'un teint la blancheur naturelle
Et la dernière main, que met à sa beauté.
Une femme allant en coquette
C'est un ajustement des mouches emprunté.

De langwerpige „mouches" noemde men „assassins" (mouches assassines).

De dwaasheid sloeg ook over naar ons land. Heemskerk beschrijft ze in zijn Bataafsch Arcadia met de volgende woorden: „een kleyn swert pleystertje, keurelyck geplaetst niet verre van 't welgemaectt mondecken, dat mits syne properhey, wel mocht geloof werden, daer met enigh ander insicht als om yet zeers te geneezen, opgemaectt te syn".

En Lucas Rotgans, een dichter uit de 17e eeuw, wijdt in zijn „Boerenkermis" de volgende dichtregelen aan het blanketsel en de moesjes:

WAND VAN DE TUINKAMER IN SCHÖNBRUNN.

Daar komt een jonge vrouw te voorschijn net besneden
Van troni, maar galant, coquet en wulpsch van zeden.
Haar wangen glimmen van 't blanketsel, hier en daar,
Met gloeiend fermiljoen besmeert, terwijl heur haar
Zich spiegelt in den glans van hondert diamanten,
De troni dicht bezaaid met moesjes kleyn en groot
Gelijk een krentekoek....

Onze overgrootmoeders zouden zich uit hare jeugd of
anders bij overlevering nog wel herinnerd hebben, dat door
Amstel's straten een koopvrouw wandelde, die riep of zong :

Juffrouw, wil je moesjes koopen,
Omm te plakken aan je kin.

Met het Empire zijn de moesjes verdwenen en slechts
de kostbare doosjes van gedreven zilver of ook wel van
goud, waarin ze werden bewaard, zijn misschien nog wel
bij een enkelen antiquair te vinden.

K. L. SCHAMP.

Toen de eerste Haring kwam.

Triomf, de vreugde stijgt in top;
Hijsch Holland! vlag en wimpel op,
En doe den jubeltoon nu dav'ren langs uw strand!
Daar komt de kiel met goud belaân,
Zij brengt ons d' eersten haring aan;
't Is feest in Nederland!

(H. A. SPANDAW.)

NOG kunnen wij telken jare, in de maanden Juni of
Juli, een klein berichtje in de couranten aantreffen,
vermeldende, dat de eerste haring aan ons vorsten-
huis is aangeboden en hoewel de vorm, waarin de
aanbieding plaats heeft, in den loop der tijden verandering
onderging, heeft dit oude gebruik, door de reeders ingesteld,
zich tot dusverre gehandhaafd.

Wanneer en hoe dit gebruik ontstond, is niet met zekerheid
te zeggen. Wellicht is het een overblijfsel van de z.g.
„hofvisch”.

In den tijd der graven hadden deze verschillende rechten ;
zoo werd in verscheidene visschersplaatsen een tiend ge-
heven van alle visch, ten behoeve van den graaf; deze tiend
was bekend onder den naam van „hofvisch”.

Zooals bekend is was Vlaardingen steeds het centrum van

de haringvisscherij en van den haringhandel ; deze vormden er
de hoofdbron van bestaan waaromheen zich de scheepsbouw,
kuiperij en touwslagerij, die nauw verband hielden met ge-
noemden tak van handel, groepeerden.

Reeds in het begin der 15e eeuw werd te Vlaardingen de
haringvisscherij uitgeoefend en sedert is Vlaardingen de
belangrijkste plaats voor den haringhandel in ons land geble-
ven.

Aanvankelijk werd de visscherij met slabberts, kleine sche-
pen, uitgeoefend ; de ondervinding en de vorderingen der
techniek maakten, dat in den loop der eeuwen, verschillende
soorten van schepen ter visscherij gebruikt werden ; zoo volg-
den buizen en bommen, hoekers en loggers elkander op.

Volgens de Wet op de uitoefening van de Groote Visscherij
van 12 Maart 1818, mochten de haringvisschers niet vóór
15 Juni uitvaren en was het verboden vóór den nacht van 24
Juni (St. Jan) de visscherij te doen aanvangen.

Was er gedurende den winter tijd te over geweest om de
schepen na te zien en op te schilderen, het touwwerk te
teeren, de zeilen te repareeren, enz., tegen 15 Juni was het
een lust voor de ooggen langs de Vlaardingsche haven te wan-
delen, waar aan beide zijden, het kluihout over den haven-
kant gestoken, de schepen naast elkander lagen, gereed om
te vertrekken.

Zondag vóór 15 Juni was een soort feestdag. Was des mor-
gens in de kerken een bidstond voor de visscherij gehouden —
evenals na het einde der visscherij een dankdienst plaats had
— des middags liep heel Vlaardingen uit om te gaan kijken
naar de voor vertrek gereed liggende haringvloot.

Alle schepen hadden dien dag de nationale driekleur in
top, waarnaar die dag genoemd werd „vlaggetjesdag”; velen
uit de omgeving kwamen naar de stad om met de Vlaardings-
sche bevolking van het schouwspel te genieten en de reeders
gingen veelal met hunne families thee drinken op het achterdek
der schepen, waar de vooruitzichten van de vangst wel een
belangrijk deel van het gesprek zullen uitgemaakt hebben.

Dan volgde 15 Juni, „buisjesdag” genaamd, naar het gelijk-
tijdig vertrek van de haringschepen ; deze dag bracht heel wat
drukte in de Vlaardingsche haven.

Een voor een werden de schepen naar buiten getrokken
onder vaarwel groep van verwanten der bemanning ; op
de rivier gekomen werden de zeilen geheschen en voer men
zeewaarts „op hoop van zegen.”

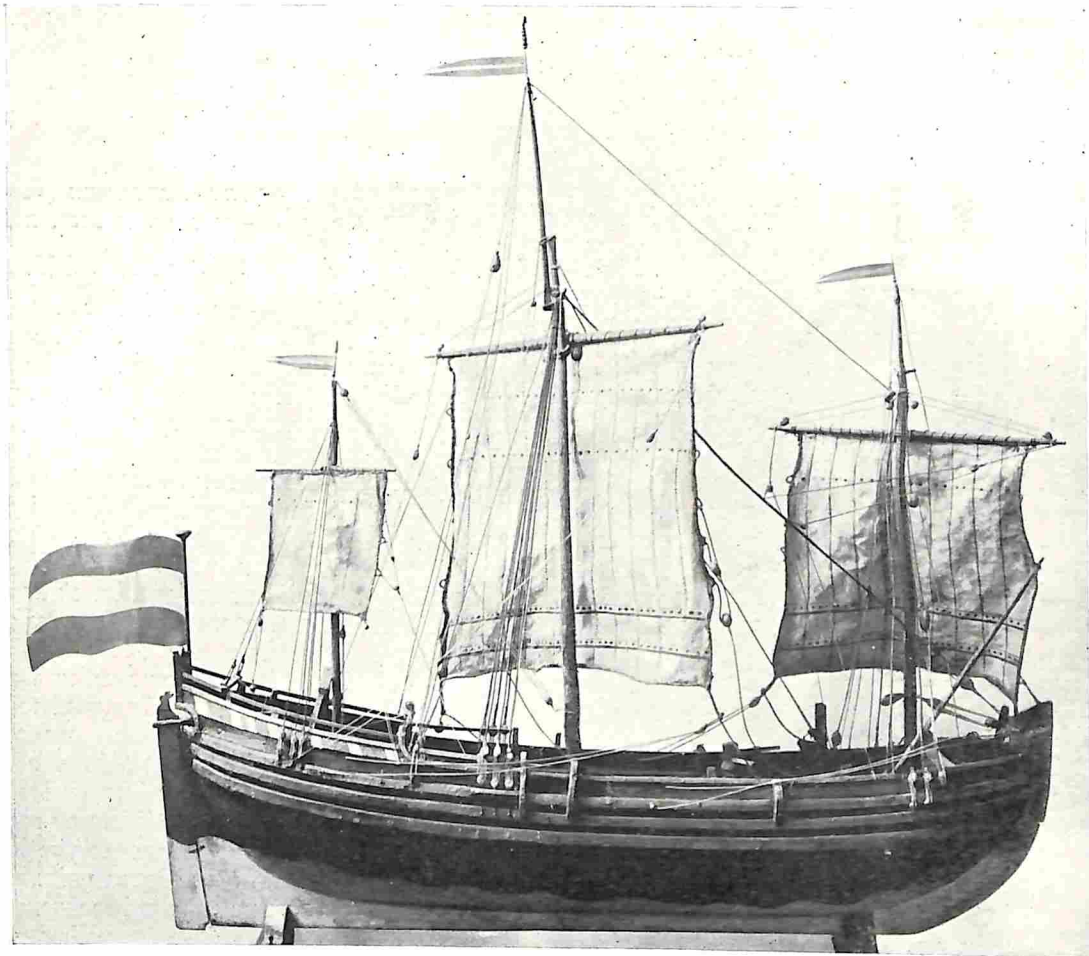
Doordat de vroege vangsten in het algemeen van weinig
beteekenis waren, dachten de reeders een plan uit, waardoor voorkomen
werd, dat de haringschepen met een
kleine lading weer spoedig terug
kwamen ; immers hoe grooter de
lading, hoe voordeeliger.

Zij sloten n.l. een overeenkomst,
jagerij-gemeenschap genaamd, welke
een drietal vischschepen, jagers,
huurde, die tusschen de visschers-
vloot kruisten en de geringe vang-
sten van den eersten tijd verzamel-
den ; deze jagers waren kenbaar aan
een speciale vlag, jagerij-vlag ge-
naamd. Deze was donkerblauw met
een wit middenstuk, waarop de af-
beelding van een „jager.”

De jagers voeren gelijk met de
vloot uit ; was de vangst eenmaal
begonnen, dan gingen zij de vloot
langs om de gevangen haring over
te nemen en met een vooraf be-
paalde hoeveelheid ving de eerste
jager de thuisreis aan, waar men
reeds met ongeduld wachtte.

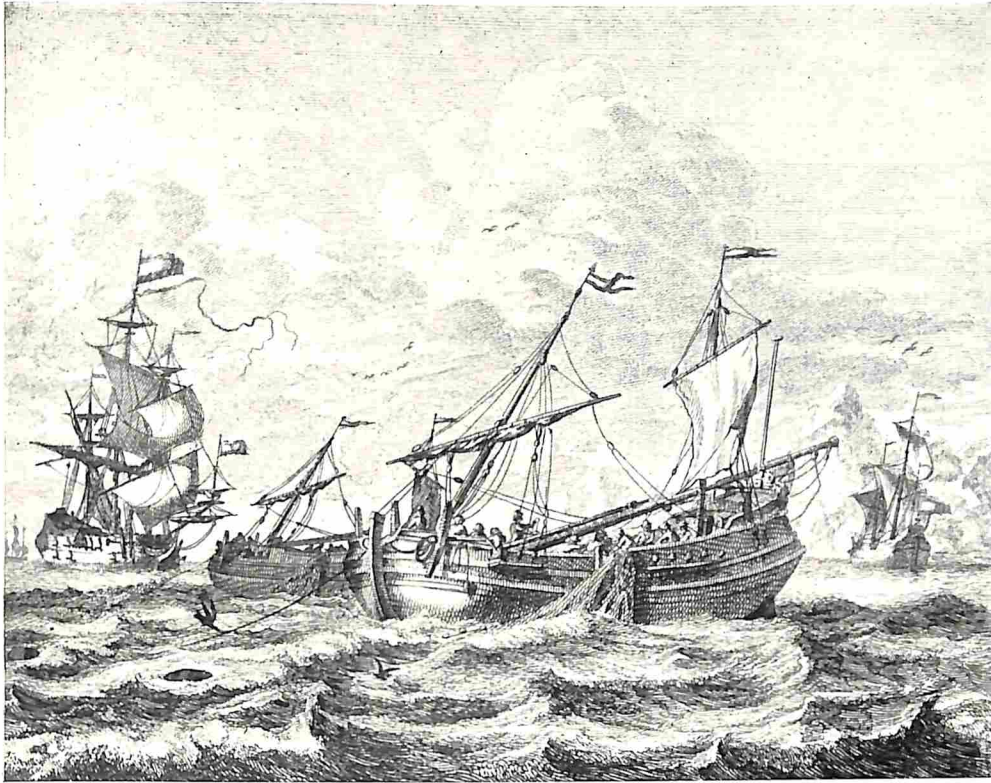
Immers, wel kon men eenige bere-
kening maken omtrent de komst van
den eersten jager, doch men wist niet
welke speciale omstandigheden zijn
aankomst vervroegden of verlaatten.

De torenwachters op den Vlaar-
dingschen toren keken tegen dien tijd
extra scherp uit en niet zoodra had-
den zij den jager in het oog gekregen
of zij heschen de jagerij-vlag, het sein,
dat de eerste jager op komst was.

HARINGHUIS UIT DE ZEVENTIENDE EEUW.

BUIZEN OP DE HARINGVANGST.

Dan leefde Vlaardingen op eens op; het vertrek der vloot had een leegte achtergelaten, in spanning wachtte men den eersten jager en nu kwam deze.

Niet zoodra was de jagerij-vlag aan den toren zichtbaar of de straatjeugd verkondigde het feit door het geroep van „een vlag op,” „een sein op,” dat zich voortplantte van straat tot straat, van huis tot huis.

In afwachting van de komst spoedde een ieder zich dan naar de haven; de omgeving van het pakhuis der jagerij-gemeenschap was het brandpunt er van; daar kwamen de reeders samen, deftig hoog gehoord, zooals destijds het gebruik was, om dadelijk berichten omtrent hunne schepen in te winnen en om de eerstelingen van de vangst te keuren; visschersvrouwen en kinderen stonden er te wachten op berichten van hunne mannen en vaders.

Zoodra de jager aan wal lag werden eenige vaten haring het pakhuis ingerold en werd de inhoud gesorteerd; van de mooiste haringen gingen er in kleine tonnetjes als een geschenk aan ons vorstelijk huis.

Men hijst en sjouwt en trekt den last,
 Waarop zich 't vaderland vergast,
 Nu vliengends buiten boord, het spoedigst
 schijnt nog 't langst;
 En door het schuimend ros getorscht,
 Smaakt spoedig Neêrlandsch dierb'ren
 Vorst,
 Den Eersteling onzer vangst.

Buiten stond een sjees te wachten, gespannen met twee paarden, voor elkander; onder de sjees hing een mand, waarin de vaatjes geplaatst werden, terwijl aan het sierlijke rijtuigje een vlag bevestigd was, oranje, wit, oranje, op welks witte baan de woorden „voor den Koning” prijkten.

Was de sjees beladen, die wel eens door een reeder gereden werd, gewoonlijk ging naast den koetsier een van het personeel der jagerij-gemeenschap mede; eenmaal gereed schoot de sjees, als een pijl uit den boog, tusschen de twee rijen menschen door, langs de Westhavenkade, en reed zoo vlug mogelijk naar de residentie, om de primeur aan het paleis af te geven waarvoor de bringers dan beloond werden. Doch hiermede was de drukte om en in het pakhuis nog niet gedaan; daar stonden vele wagens te wachten, die beladen werden en met een vlag voorop, het zeebanket naar de verschillende plaatsen

moesten brengen — er was nog geen spoorverbinding —; deze wagen mochten echter niet een voor een, doch moesten tegelijk vertrekken; een lijn was gespannen om eerder vertrek te verhinderen; de commissaris van politie had de leiding en wanneer een bekkenslag klonk, viel de lijn en een algemeen gehol volgde; reed men eerst naast elkander, spoedig kwam er een voor en het was een vrolijk gezicht die lange rij wagens, versierd met vlaggen en het opschrift „Nieuwe Haring” in volle draf door Vlaardingens straten te zien rijden om spoedig den straatweg te nemen naar de plaatsen hunner bestemming.

Dat er zoo'n haast was met het vervoer van de eerste haring was gelegen in het feit, dat deze eerste haring toen meer als delicatessé dan als volksvoedsel beschouwd werd; de vischhandelaren en restaurants in de steden stelden het dus op prijs hunne klanten en bezoekers zoo spoedig mogelijk de eerste haring te kunnen aanbieden.

Dien zelfden dag hielden de reeders een maaltijd waar het vrolijk toeging; toasten werden uitgebracht op het vorstelijk huis, de goede vangst, enz. en de liederen, die dichterlijk aangelegde reeders gemaakt hadden, werden uit volle borst gezongen.

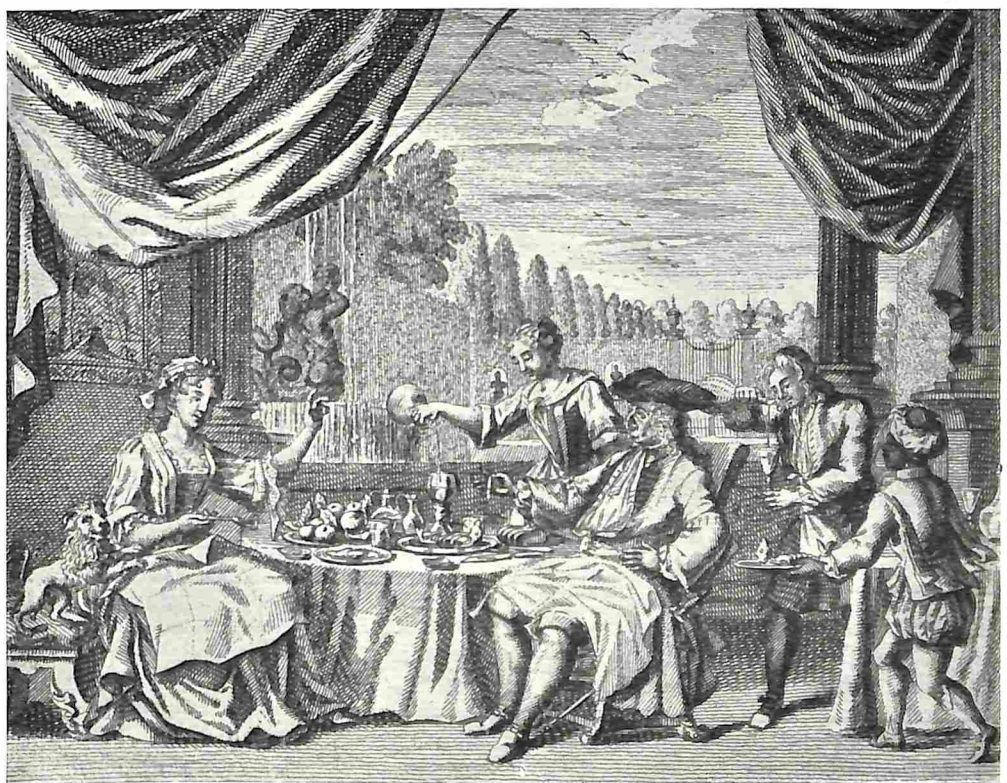
Zoo dichtte P. J. Kikkert „Neerlands Groote Visscherij” in 20 coupletten, dat bij den maaltijd „na het arrivement van den eersten Jager in 1827” aangeheven werd, waaruit 'k als boven, aanhaal:

Heft aan, heft aan met feestgeschal!
 Want de eerste jager is aan wal,
 Hij bragt uit 't noorden mee, het puik van 's werelds
 visch;

Heft aan het vaderlandsche lied!
 Het vischje dat ge uw hulde bied,
 Is 't sieraad onzer disch.

In zijn „Vaderlandsche blijdschap bij de aankomst van den eersten haring te Vlaardingen den 2 van Hooymaand 1818”, bezong H. van Overvest Kup het feit reeds ten vijfden male, en dat verscheidene anderen hunne dichterlijke talenten beschikbaar stelden, kan men lezen in de verzameling dezer liederen, die zich in de bibliotheek van het Vlaardingse archief bevindt.

Ook is daar eene verzameling van adressen aan leden van ons vorstenhuis, want de haring, die naar de residentie ging, was steeds van een brief vergezeld.

HET HARINGBANKET.

Zelfs tijdens de Fransche overheersching werd de eerste haring aangeboden aan Napoleon, wiens dankbetuiging, in voornoemd archief aanwezig, hier volgt.

„Messieurs les députés des armateurs pour la pêche du Hareng, j'ai lu avec plaisir votre lettre du 20 juillet et je me suis fait mettre les yeux les premiers de votre pêche dans cette saison.

„J'agréé les sentimens que vous m'exprimez. Je connais toute l'importance de vos travaux, soit pour pourvoir à l'approvisionnement de mon Empire, soit pour former des matelots nombreux et intrépides qui puissent un jour se montrer les dignes descendans de ces Hollandais qui, sous Montmirail et de Ruyter, dominèrent les Indes d'Angleterre, couvrir comme vos ancêtres les mers des Indes et de la Chine, enrichir l'Empire et être le libérateur des mers. Vous pouvez donc compter sur toute ma protection.

„Cette lettre n'étant à autre fin, je prie Dieu qu'il vous ait, Messieurs les Députés, en sa sainte garde.

„En notre Palais de Saint Cloud.

Le 30 juillet 1810.

NAPOLÉON.

Bij de komst van den tweeden en derden jager bleef al deze feestelijkheid achterwege; dan ging alles gewoon zijn gang.

Maar in den loop der jaren is er veel veranderden van wat ik hier mededeelde is weinig meer over.

Vershillende oorzaken hebben hiertoe medegewerkt.

Doordat de reeds genoemde wettelijke bepalingen vervielen voeren de visscherschepen niet meer gelijktijdig uit, maar door „vlaggetjesdag” en „buisjesdag” verliepen; wel wordt eerstgenoemde dag nog in eere gehouden, want wanneer in den voorzomer schepen gereed liggen om ter vischvangst te gaan, dan zijn ze nog steeds met de driekleur in top versierd.

De aankomst van den eersten jagerverdween met de jagerij-gemeenschap, en doordat men stoomloggers is gaan gebruiken, door wier regelmatig en zeker werk men de aankomst-datum bijna juist kan bepalen, is de spanning waarmede men de komst van den eersten jager tegemoet zag, verdwenen.

Maar toch kan men gedurende den geheelen visscherij-tijd door Vlaardingens straten het geroep hooren „een bal op”, „een bal op”, aangeheven door de Vlaardingsche jeugd, zoodra ter zijde van den toren een bal of kegel geschen wordt.

Want de vroegere vlag heeft plaats moeten maken voor blauwe dat een motorlogger, een kegel, dat een stoomlogger op komst is; wanneer de kegel omgekeerd (de punt naar boven) geschen wordt beteekent dit de komst van een stoomlogger der Dogger Mij, terwijl een roode vlag de komst van 5—10 schepen, tegelijk binnenkomend, aankondigt.

De bidstond voor en dankdienst na de visscherij is in eere gehouden en ofschoon nog steeds de eerste haring aan het vorstelijke huis wordt aangeboden, heeft dit gebruik zijn uiterlijke aantrekkelijkheid er bij ingeboet; de spoorverbinding zorgde, dat deze veel vlugger was over te brengen, waardoor het rijden met de sjees en met de wagens, kwam te vervallen.

M. C. SIGAL JR.

De hoogste Bergspoorwegen.

VAN oudsher zijn hooge gebergten groote belemmeringen geweest voor het verkeer. Dit had nu wel ook een goede zijde, dat n.l. de grensscheiding tusschen elkaar vijandige volken tegelijk als muur van graniet tegen wederzijdsche aanvallen bescherming bood, maar toch, de nadeelen waren grooter en het hooggebergte stond de beschaving in den weg. Het is eerst aan de techniek van de laatste tientallen van jaren gelukt dezen hinderpaal te overwinnen. Want muieldierpad en postweg waren slechts gebrekkige pogingen om het doel te bereiken, bereikt is het eerst door de bergsporen.

Dat doel was in de eerste plaats natuurlijk de belemmering van 't verkeer weg te nemen en de vooruitgang van de techniek hielp mede om de moeilijkheden van een bergterrein te overwinnen. Voor de techniek was de berg niet doel, maar lastige afwijking van de horizontale lijn. Slechts bij wijze van uitzondering, in de centra van het toeristenverkeer, vooral in Zwitserland, werd de technische kennis in den dienst van den berg zelf gesteld en was deze van middel, doel geworden.

Tot het groote publiek dringt het zelden door, hoeveel moeilijkheden overal moesten overwonnen worden en het

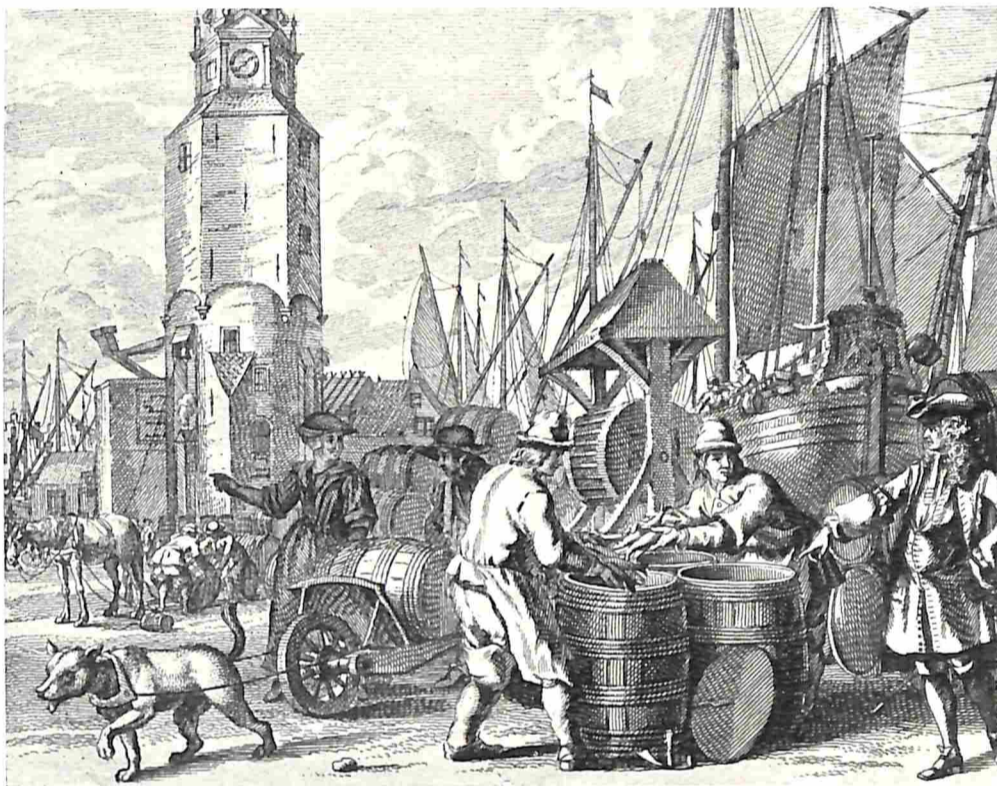
heeft weinig oog voor de genialiteit, waarvan de bergspoor op menig punt getuigt. Een enkele maal, als men over duizelingwekkende afgronden rijdt over bruggen, of door lange tunnels of smalle galeerijen uit de rotsen uitgehouwen, dus bij de plotselinge impuls van gevaar, denkt de reiziger een oogenblik aande kracht van den mensch, die hier den weerstand der natuur heeft kunnen breken. Het meest maakt nog indruk als 't getal der tunnels bijzonder groot en de bereikte hoogte heel ongevoelen is.

Juist in dit opzicht zijn indelate jaren ongehoord hooge cijfers bereikt. Met verbaasend hoort de Europeaan van de Boliviaansche lijnen met smal spoor, die op de

hoogste gedeelten (op de lijn Rio-Mulato-Potosi 4880 Meter, op de lijn Ascotan-Collahuari 4820 Meter) de hoogte van den Mont-blanc overtreffen, terwijl langen tijd achtereen de lijn Lima-Ororya met 4774 Meter het wereldrecord had bezeten. Verschillende andere lijnen in de Cordillera van Zuid-Amerika bereiken een hoogte van over de 4000 Meter, terwijl in Noord-Amerika een bergspoor in aanbouw is, waarvan 't eindstation (Pikes Peat) 4315 Meter hoog ligt.

Wel is waar moet men bij deze geweldige getallen niet vergeten dat deze een resultaat voorstellen waarbij de vraag moet gedaan worden of het bereikt is met overwinning van groote of van kleine moeilijkheden.

Alle lijnen die langs meer dan 4000 M. hooge passen van den Pacific naar boven leiden naar de hooglanden van den Andes, — al deze lijnen zijn technisch van zeer eenvoudige constructie. De buitengewone lengte van hare ontwikkeling en de zeer gunstige toestand van bodem en omgeving maken hier een bouw mogelijk bijna zonder fijne technische constructie en bij de beide hoogste banen in Bolivia moet men er wel aan denken, dat ze op een hoogvlakte van 3700 M. beginnen en hun verder verloop hebben over bergketens van een bijna overal goedmoedig middelgebergte-type. Uit technisch oogpunt dus wat aangaat de moeilijkheden bij de uitvoering,

HET VERPAKKEN VAN DE HARINGEN IN DE TONNEN
TE AMSTERDAM.

staan de meeste alpenbanen wel hoog boven hen. Hetzelfde wat geldt voor de Zuid-Amerikaansche Andes-lijnen (uitgezonderd de *Trans Andino Mendoza-Valparaiso*, die echter reeds in een pastunnel op 3188 M. haar hoogte punt bereikt) kan worden gezegd van de Noord-Amerikaansche *Pikes-Peak* baan, die haar geweldige hoogte bereikt door een onaantrekkelijke, eentonige streek heen. Ook in ander opzicht kunnen ze een vergelijking met de een of andere Zwitsersche baan niet doorstaan. Van dit laatste standpunt uit bezien, vormen de Alpenbanen dus een klasse op zich zelf.

Het is natuurlijk vanzelfsprekend dat door de geringere absolute hoogte van de Alpenketen tegenover de Andes van Amerika, ook de bereikte hoogte der Alpenbanen minder is dan die der Andes-spoorbanen.

Nemen we echter in plaats van 't hooggetal, zonder meer als vergelijkingswaarde, de hoogte van deze sneeuwgrens als basis voor onze beschouwing, dan verkrijgen we van de beteekenis van deze bergbanen een veel sprekender beeld. Terwijl namelijk de beide hoogste Boliviaansche lijnen nog ruim duizend meter onder de plaatselijke sneeuwgrens, (die onder die breedte circa 5800 M. zal liggen), blijven, stijgt de Jungfraubahn, die het hoogterecord van de Europeesche bergbanen met 3457 M. bereikt, bijna 700 M. boven de plaatselijke sneeuwgrens. Wat dit zeggen wil, komt bij een enigszins andere formulering van het gezegde bijzonder duidelijk naar voren. Terwijl alle spoorwegen der wereld, zonder uitzondering, loopen in warme, of gematigde luchtstreek, dringt de Jungfrau-baan alleen diep het sneeuw en ijsgebied binnen. Het spreekt dus van zelf, dat deze lijn den toerist indrukken brengt, die eenig zijn in hun soort. Zij ontsluit toch direct de gletscherwereld en opent den toegang tot het tot nog toe voor de groote massa gesloten allerheiligste van het hooggebergte. Alle andere beroemde bergsporen houden zich op een eerbiedigen afstand van de eeuwige sneeuwvelden en kennen de gletschers slechts als stoffeering van het landschap.—

Maar de Jungfrau-baan boort door het hoogste Alpenkasteel heen tot de glanzende sneeuwtoppen van den bergrug der Jungfrau. Eiger gletscher, Eigerwand, Epzu en Jungfrauoch zijn de rustpunten op dezen tocht.

Steeds grootscher vertoonen zich aan de reizigers de wonderen der gletscherwereld, tot eindelijk de hoogste top is bereikt en wij de verblindende geheel nieuwe wereld binnentreden. Waar vroeger slechts wind en zon speelden met de glinsterende sneeuwkrystallen, komen nu de kleine menschen van de laagte, op het gemakkelijke en veilige platvorm genieten van een reine en bovenaardsch schitterend schoone wereld, waartegen de gemaakte pracht van beroemde badplaatsen geheel in 't niet verzinkt.

Zoo zwelt dan ook de stroom van toeristen, die in den oorlogstijd bijna verdroogd was, weer snel tot een ongekenden omvang aan. Half Nederland is het vorige jaar hier ter bedevaart geweest. Anderen zullen dat voorbeeld volgen en het groote terras, dat boven het ijsveld gevormd is, zal meer en meer de plaats worden, waar 't internationaal reizigersverkeer samenkomt. Zelfs zullen hier in deze frissche levenslucht gemakkelijker de kloven tusschen vroegere vijanden worden overbrugd.

Zoo zal de Jungfrau-baan heel spoedig de groote beteekenis ontvangen, die haar toekomt van wege den reusachtigen durf van haar aanleg en de onvergelijkelijke grootsheid van het alpenlandschap, waartoe zij toegang verleent. Jungfrauoch, waar de baan eindigt, zal het doel zijn van het streven van menig toerist, die bij het bereiken ervan zijn stoutste verwachtingen nog verre zal overtroffen zien. Prof. Dr. Th. HERZOG.

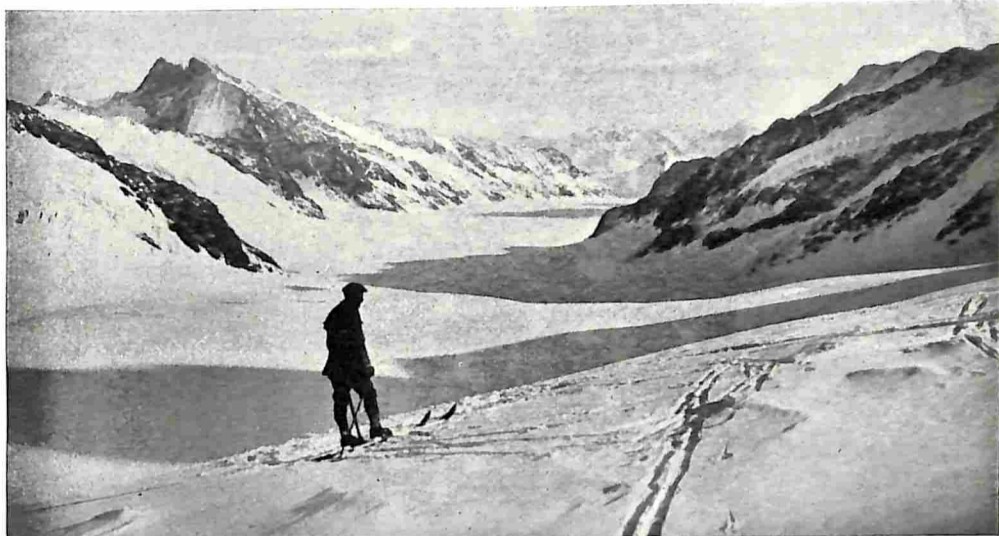

Foto Jean Gaberell.

DE HOOGSTE BERGSPoorWEGEN.
JUNGFRAUJOCH, ENKELE SCHREDEN VAN HET EINDSTATION VAN DE
JUNGFRAUBAHN (3457 M.) VERWIJDERD.
IN 'T VERSCHIEDT DE ALETSCHGLETSCHER, DE LANGSTE GLETSCHER
DER ALPEN (20 K.M.).

HOE DE DIEREN SPREKEN

40)

DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

ALS de tijd kwam dat de naalden vallen moesten, stoven ze heen op een vroolijken wind, en mengden hun geuren met die van het rijpe gras, inplaats van met een wintersch geluid droefgeestig op de aarde neer te ritselen; en dan kwamen de twijgen voor het eerst duidelijk aan den dag, alle met een knobbeltje of kronkeltje, als afgewerkte vingers, die de kant verborgen had.

Hier en daar te midden van dit teere nieuwe groeien verhief zich zwaar en hoog het overblijfsel van een machtigen zwarten lariks, of „tamarack”, zooals de menschen vroeger zochten in den ouden tijd van de klippers, toen ze houtsoorten noodig hadden lichter dan eiken, en zelfs nog taaier, om den druk te weerstaan van den stormwind of 't klotsen der golven. Eens voordat de schepelingen zoo ver in de wildernis doordrongen, stonden de zwarte lorkeboomen hier in edele pracht met hun kruin in de wolken, en noodden hongerige rendieren om van het mos te eten dat boven de opgejaagde sneeuw van hun breede takken hing; nu liggen de meeste van hen onder 't mos, dat ze zorgvuldig bedekte toen ze vielen. De paar die overbleven staan daar als uitkijktorens voor haviken en arenden; hun afgebroken takken vormen wonderlijke teekeningen in sepia van dooreengeslingerde draken en hakige bekken op den blauwen hemel. Een klein vlindertje doodde al deze groote lariksen; de rendieren trokken noordwaarts,

Foto Jean Gaberell.

DE HOOGSTE BERGSPoorWEGEN.
DE JUNGFRAU (4167 M.), VAN DEN TOP VAN DEN MÖNCH AF GEZIEN.
BENEDEN IN 'T MIDDEN DE VLAKE SNEEUWZADEL VAN HET JUNGFRAU-
JOCH. LINKS VAN DEN HOOGSTEN TOP DE PLAATS VAN HET SPoorWEGSTATION.

SNIJWERK IN DE PUI VAN HET HUISJE TE MONNIKENDAM, DAT DOOR DEN BOND „HEEMSCHUT” IS AANGEKOCHT.

verlieten de streek, en de herten trokken er binnen om er bezit van te nemen.

Dit en nog menig ander verhaal uit 't verleden vertelde mijn meertje me als ik aan zijn oevers zat rond te spieden, of de wildpaden volgde die er als een net om zijn zoomen waren uitgespreid. Verder in de bosschen zwierven deze paden op grillige wijze rond, op zoek naar goed voer of een gemakkelijken weg, terwijl hier of daar een nauw merkbaar naar buiten omgebogen tak, als ik goede oogen had, aanbod om me naar den heuvelkam in de verte te leiden, waar een groote reebok zijn dagelijksche wandelingetjes houdt. Op het veen gingen de paadjes meer aarzelend, vereenigden zich op bepaalde plaatsen tot een enkel diep pad, een echt pad van eeuwen her, het eenige waar elk dier dat zwaarder was dan een vos veilig over heen kon gaan. Zoodra men er zich buiten waagde begon de grond te trillen, onrustbarend te beven, om onder de voeten weg te zinken. Slechts een dun vlechtwerk van wortels hield je drijvend; de wortels konden overal vaneenwijken en je laten verzinken in zwart, grondeloos slijk, en zich voor goed boven je hoofd sluiten. Een wonderlijke plaats om samen te komen zou men denken, voor zware dieren, en dat was het ook; maar de oude rendierpaden zoowel als de nieuwe hertenpaden boden zonder uitzondering een vasten steun aan voor den voet.

In den beginne brachten me die wildpaden volkomen in de war, omdat er zooveel waren, en ze liepen zoo doelloos. Dat ze voortdurend in gebruik waren bleek uit de prenten, die bijna elken morgen vernieuwd werden; toch heb ik nooit een enkelen keer een hert naar het water zien gaan om te drinken of te eten. Iets anders lokte ze aan; het was misschien een weg tusschen de eene voerplaats en de andere, of 't betere uitzicht, dat herten en rendieren uit hun schemerige bosschen naar plaatsen brengt waar ze beter van zich af kunnen kijken; maar de zaak werd niet eerder opgehelderd voordat de dieren zelf het geheim onthulden. Op een dag toen de jonge reebok mijn schuilplaats voorbijkwam alsof hij ergens naar toe ging, volgde ik hem naar het zuidelijke gedeelte, dat was stroomop van mijn meertje. Daar voegde hij zich bij nog vier herten, die heel druk in de weer waren bij een bepaalde plek, half verscholen door lage struiken, een paar honderd meters van den oever af. En daar bleven ze klaarblijkelijk eten of drinken, wel een groot halfuur of langer.

Toen de herten weg waren ging ik er heen en vond een reusachtige wel, waar wel twaalf diepe sporen samenkwamen. Het leek wel de naaf van een geweldig wiel: de naar alle kanten uitgaande paden waren de spaken en ergens achter den gezichteinder was de onzichtbare velg. Uit de diepte van de bron kwam een verrassende hoeveelheid helder, koffiekleurig water, dat vroolijk opborrelde als het uit de donkere aarde in 't licht sprong, en dan kalm wegsloop onder buigende grassen om mijn meertje tot den rand toe vol te houden. Om de bron heen was de grond vol gaten door de hoeven van herten, en overal om de zoomen waren er door gretige tongen holten gelikt in het veen. Hier bevond zich ongetwijfeld wat zooveel dieren naar mijn meertje lokte — een mineraalbron of „zoutlik”, waarvan we lezen in verhalen uit de dagen der „voortrekkers”, toen er overal wild in overvloed was, zooals men nu echter slechts zelden aantreft.

Na die prachtige ontdekking bracht ik mijn schuilplaats naar een anderen lariks met laag neerhangende takken over, waaronder ik op mijn gemak kon uitrusten en door een scherm van kant een samenkomst van herten kon bespieden. Gewoonten zitten er al even diep in als vrijheidsliefde bij die dieren, en een van hun gewoonten is om met geregelde tusschenpoozen uit te rusten; maar de uren waarop zijn moeilijk vooruit te zeggen, want die wisselen niet slechts met het seizoen van lengende of kortende dagen, maar ook elke maand met de maansveranderingen. Is het wassende maan en helder weer,

dan zijn de herten bijna den heelen nacht er op uit. Bij 't ochtendkrieken zoeken ze hun dagleger op, uit instinct een heel eind weg van de plaats waar ze onder 't eten hun geur achterlieten; en overdag houden ze zich gewoonlijk schuil, op één kort uur na, als ze hier of daar eens een versterkend hapje nemen, waarbij ze den indruk maken dat ze dan eigenlijk meer uit gewoonte dan uit honger eten. Als 't afnemende maan is, wijzigen ze hun uren, om gebruik te maken van haar schijnsel; en als 't nieuwe maan is eten ze alleen in den voor-nacht, rusten dan urenlang uit, en hebben den daarop volgende dag twee tijden om te eten of rond te dwalen.

Dit schijnt regel te zijn in 't Noorden, met zooveel uitzonderingen, dat men wel aan 't raden kan blijven — zooals in den paartijd met November, als de hertebokken met alle uren op de been zijn, of gedurende een zwaren storm, die herten en alle andere dieren uit de wildernis in hun schuilplaatsen gevangen houdt.

Door deze geregelde gewoonte op ongeregelde uren, was het eenige zekere omtrent dien „zoutlik”: dat de dieren kwamen, wanneer ik maar lang genoeg wachtte. Als ik vol verwachting van mijn lariksenpriël uit zat te spieden, gebeurde 't wel dat de morgenschaduw naar me toekropen, stilstonden en lengden tot ze op den overkant verdwenen, en geen hert zich in 't open veld vertoonde. Dan roerde er zich wat in gindsche lariksen, een heldere kleurveeg, en een hinde kwam uit een van de wildpaden te voorschijn, terwijl ze haar dansenden gang verhaastte als ze de bron naderde. Wanneer mijn oogen haar dan volgden, met blijdschap haar sierlijke houding, haar onverflauwde waakzaamheid, het herhaaldelijk wenden van haar kop naar een punt ver weg in de bosschen waar ze haar kalf had achtergelaten, opmerkten, kwam er nog een kleurschicht uit een ander spoor, dan twee of drie in een spel van licht en schaduw, tot er een zes of meer herten aan de bron verzameld waren, waarvan sommige gretig de modder likten, andere slurpten, slurpten, alsof ze nooit genoeg van het water konden krijgen. Na een poos glipten ze weer weg zooals ze gekomen waren, alleen of in groepjes; de bron lag weer verlaten en er was geen peil op te trekken, hoeveel uren of dagen er wel niet voorbij konden gaan eer er zich weer een gezelschap verzamelde.

Hoe begeerig naar zout ze ook mochten zijn, de herten kwamen of gingen op hun eigenaardige geheimzinnig geluidlooze manier, verschenen zonder waarschuwing in 't eene pad, of verdwenen in een ander zonder een geluid om hun verdwijnen te verraden. Nu en dan echter, vooral als ik in de verrukkelijke schemering op de loer lag, kon 't gebeuren dat er een heel andere „inkomste” gehouden werd op het verlaten veen — een soort blijde „inkomste”, huppelend „ik kom, uit den weg daar” — dat ik blij was gebleven te zijn om er getuige van te wezen. Op de helling van den naasten heuvelkam ving mijn oog plotseling een beweging op, het in de hoogte gaan van een tak, of 't terugspringen van een struik die geraakt was; weldra klonk me een snel gebons op den grond of een *plas, plas, plas* van water in 't oor; de lorkeboomen barstten open en er sprong een bok te voorschijn, die met zijn breede gewei zwaaide of dol met zijn achterpooten trapte als hij met de kromste sprongen het wildpad afkwam. Wanneer er andere herten bij de bron waren, wierpen ze hun kop omhoog, spitsten hun ooren naar den dansenden bok, namen een haastige, laatste teug uit de wel en gingen op zij als hij er insprong om met zijn snuit in de modder te wroeten, alsof hij uitgehongerd was. Want het was eigenlijk de modder nog meer dan het water, die het eerst zijn aandacht trok, zeker omdat die meer van het tooverzout bevatte. Hij maakte dikwijls den indruk, wanneer hij zoo in zijn nopjes aankwam, dat hij 't zout al bij voorbaat proefde en 't nauwelijks kon afwachten om er zijn tong in te steken.

(Wordt vervolgd)